

Udvalgets ordfører (Brodthagen): Udvalget har gennemgået regnskab og revisionsberetning. Denne beretning findes optrykt som bilag til betænkningen. Udvalget stiller enstemmigt følgende forslag til folketingsbeslutning:

„Folketinget godkender „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for tiden fra 1. april 1954 til 31. marts 1955.“

På hele udvalgets vegne anbefaler jeg dette forslag til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til folketingsbeslutning, sålydende:

„Folketinget godkender „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for tiden fra 1. april 1954 til 31. marts 1955“, vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1441, fremsættelsen i tidenden sp. 2806).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Victor Gram: Det foreliggende lovforslag har direkte forbindelse med den mellem USA og Danmark afsluttede overenskomst af 1950 om gensidig bistand på forsvarets område, idet artikel IV i denne overenskomst forudsætter forhandling om indbyrdes aftaler om ansvaret for patentkrav eller lignende krav.

Den amerikanske regering har på grundlag af denne artikel taget spørgsmålet op og til den danske regering fremsendt et udkast til overenskomst. En dansk tiltræden af denne overenskomst forudsætter imidlertid en særlig lovgivning, idet patentlovens bestemmelser ikke er tilstrækkeligt dækkende. Et særligt embedsmandsudvalg har gennemgået det amerikanske forslag og på grundlag heraf udarbejdet et udkast til et lovforslag,

som regeringen med visse ændringer har fremsat her i det høje ting.

Dette lovforslag vedrører kun opfindelser, som angår krigsmateriel og fremgangsmåder til fremstilling af dette. Lovforslagets bestemmelser tilsigter at sikre statens kontrol og eventuel hemmeligholdelse, eventuel ekspropriation af sådanne opfindelser, således at man sikrer sig disse opfindelser og deres udnyttelse på en sådan måde, at det er i overensstemmelse med statens interesser.

Såvidt jeg kan se, giver den formulering, lovforslaget har fået, staten de muligheder, som den nødvendigvis må have for at føre den fornødne kontrol med disse ting, samtidig med at bestemmelserne giver opfinderne og patentejerne den fornødne garanti for at få compensation, hvis staten ser sig nødsaget til at udnytte loven.

Ved gennemførelsen af det foreliggende lovforslag går Danmark ind i rækken af de stater, der i forvejen har sikret sig de omtalte beføjelser, og jeg skal på mit partis vegne anbefale lovforslaget til hurtig og villig behandling.

Givskov Christensen: Baggrunden for det foreliggende forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel er et fra De Forenede Stater fremsendt udkast til en overenskomst til lettelse af udveksling af patentrettigheder og tekniske oplysninger i forsvarssøjemed. Overenskomstforslaget har sit udspring i den overenskomst, der i forbindelse med Danmarks tiltræden af Den nordatlantiske Traktat blev afsluttet mellem Amerikas Forenede Stater og Danmark om gensidig bistand på forsvarets område.

Spørgsmålet om rækkevidden af det forelåede overenskomstudkast har nu i fire år været genstand for overvejelse i et dansk ministerielt udvalg, og overvejelsernes resultat er altså blevet, at det for Danmarks vedkommende, hvis overenskomstforslaget skal kunne tiltrædes i den foreliggende form, anses for nødvendigt at gennemføre en ny lovgivning, der navnlig giver mulighed for foretagelse af ekspropriation af patentrettigheder og for meddelelse af hemmelige patenter.

For en umiddelbar betragtning forekommer det foreliggende lovforslag at være indgribende og vidtrækkende, og man fyl-

[Givskov Christensen.]

des, synes jeg, ret naturligt med en undren over, om lovforslagets mange rigoristiske bestemmelser nu også er lige nødvendige til sikring af de interesser, det er forslaget hensigt at varetage. Med disse bemærkninger bestrides ikke nærværelsen af de problemer, overenskomstforslaget opererer med. Der er utvivlsomt sikkerhedshensyn, som bør tilgodeses i begge kontraherende parters interesse. Men når nu sagen er til behandling i det høje ting, er det i hvert fald for mig og mit parti nærliggende at søge klarhed over for det første, om forslaget i sin udformning går videre end nødvendigt, for at man kan tiltræde overenskomststudkastet, og for det andet, om overenskomststudkastet, som det foreligger, i enhver henseende er afstemt efter danske forhold.

Jeg har bemærket mig, at den højtærede handelsminister i sin fremsættelsestale har sagt, at der vil være grundlag for at tiltræde overenskomststudkastet fra dansk side, efter at forslaget er vedtaget. Ligger heri den vurdering, at lovforslaget som helhed er det spinkleste grundlag, hvorpå tilslutning til overenskomsten kan ske, eller er man gået videre end til det absolut nødvendige? Mit spørgsmål skal ses i sammenhæng med lovforslagets bemærkninger til § 2, hvoraf det bl. a. fremgår, at ved det foreliggende overenskomstudkast forpligter Danmark sig alene til at sikre hemmeligholdelse, for så vidt angår de fra USA overførte opfindelser, men der gøres den tilføjelse, at der imidlertid skønnes

„at foreligge en selvstændig dansk interesse i at gennemføre en mere omfattende hemmeligholdelsespligt.“

Videre vil jeg gerne spørge: Er det med hensyn til selve overenskomstens indhold og karakter sådan, at der kan trækkes nøjagtige paralleller til overenskomster vedrørende samme problemer mellem Amerikas Forenede Stater og andre lande? Findes der i de hidtil afsluttede overenskomster eksempler på afvigelser?

Jeg har stillet disse mere generelle spørgsmål vel vidende, at de muligvis ikke lader sig besvare ved første behandling, men jeg finder, at det er spørgsmål, vi må søge at få klarhed over; det vil i hvert fald for mig at

se være nyttigt med henblik på lovforslagets videre behandling.

Når jeg før talte om et vidtrækkende og indgribende omfang, tænkte jeg først og fremmest på de ekspropriations- og hemmeligholdelsesbestemmelser, lovforslaget rummer. Der er jo tale om at give ministeren for handel, industri og søfart bemyndigelse til efter forhandling med forsvarsministeren at meddele særligt forbud med hensyn til udnyttelsen af en opfindelse, ligesom det kan bestemmes, at udnyttelsen helt eller delvis skal overtages af staten, og der gives de samme myndigheder mulighed for at fastsætte særlige bestemmelser vedrørende offentliggørelse eller hemmeligholdelse. Hemmeligholdelse er i det hele taget det centrale i dette lovforslag, og det finder da også udtryk i lovforslagets bestemmelse om, at i retssager, der vedrører loven, kan retten bestemme, at sagerne skal behandles for lukkede døre. Et andet spørgsmål i samme forbindelse er, om den tavshedspligt, der i henhold til lovforslaget pålægges efter statstjenestemandsløven, ikke burde komme direkte til udtryk i lovforslaget.

Hvad selve lovforslagets område angår, er det præciseret, at det kun vedrører opfindelser, der angår krigsmateriel og fremgangsmåder til fremstilling af krigsmateriel. Der henvises til et udkast til en kongelig anordning om, hvad der forstås ved krigsmateriel. Lovforslagets bemærkninger regner med, at der gennem den i anordningsudkastet indeholdte rummelige definition af begrebet krigsmateriel er givet en tilstrækkelig klar afgrænsning af lovens område. Det vil vel altid hvile på et skøn, men går man udkastet igennem, finder man også her, forekommer det mig, en bekræftelse på, at der er tale om en indgribende og ganske vidtrækkende lovgivning, og man tør vel næppe tænke på, hvor omfattende lovforslaget ville være blevet i sine konsekvenser, hvis udvalgets overvejelser også havde ført til inddragelse af opfindelser under lovens område, der uden at vedrøre krigsmateriel eller fremgangsmåder til fremstilling heraf dog fandtes at være af betydning for rigets forsvar, og sådanne overvejelser har man jo været inde i.

Må jeg iøvrigt med hensyn til lovens område spørge den højtærede minister, hvor-

[Givskov Christensen.]

ledes ministeren vil stille sig til et eventuelt ønske om at præcisere området i selve loven fremfor i en anordning? Jeg finder vedrørende overenskomstgrundlaget anledning til at påpege, at den overenskomst, lovforslagets gennemførelse skal gøre det muligt for os at tiltræde, ikke finder anvendelse på patenter, patentansøgninger og tekniske oplysninger vedrørende atomenergi. Jeg kan med henvisning til den udvikling, vi på dette område er inde i, ikke frigøre mig for den tanke, om denne udtrykkelige undtagelsesbestemmelse ikke i nogen grad afsvækker hele overenskomstgrundlaget.

Endelig kan der være grund til at anføre, at lovforslagets gennemførelse vil medføre nedsættelse af ekspropriationskommissioner, nedsættelse af et for ministeren rådgivende nævn, indretning af et særligt register for hemmelige patenter og i henhold til selve overenskomststudkastet repræsentation i en komité for teknisk ejendom.

Jeg kan ikke tilbageholde et lille suk over, at vi i talrige lovforslag, altså også i dette, skal operere med kommissioner, nævn og komiteer med dertil hørende forretningsorden og instrukser, men det synes jo desværre at være i samklang med den almindelige udvikling.

Vi vil som tidligere nævnt ikke bestride de i overenskomststudkastet og lovforslaget omhandlede problemers nærværelse, ejheller, at der er brug for særlige lovgivningsforanstaltninger på dette område, for så vidt som det anføres, at de spørgsmål, overenskomststudkastet vedrører, ikke kan indarbejdes i gældende dansk lovgivning, men vi finder det nødvendigt med større klarhed over de her fremdragne og andre forhold i lovforslaget, og derfor må det efter vor opfattelse underkastes en grundig udvalgsbehandling.

Ole Bjørn Kraft: Det er blevet bemærket af tidligere ærede ordførere, at dette lovforslag er en følge af vort medlemsskab af NATO og af en overenskomst sluttet med Amerikas Forenede Stater vedrørende patenter og tekniske oplysninger. Det er, synes jeg, rigtigt og naturligt at slutte en sådan overenskomst, og det er heller ikke specielt Danmark, der gør det; således som den højtærede handelsminister allerede har op-

lyst, har en række lande allerede tilsluttet sig overenskomsten af denne karakter.

For at en sådan overenskomst kan blive til virkelighed, er det nødvendigt at gennemføre forskellige foranstaltninger — og det er dette, som det foreliggende lovforslag tilsigter — idet dansk lovgivning ikke på forhånd åbner tilstrækkelig mulighed for at kunne acceptere og gennemføre en overenskomst som den påtænkte.

Jeg konstaterer med tilfredshed, at disse lovregler alene tager sigte på opfindelser og ikke på informationer. Lovforslaget er ikke meget overskueligt, det er meget teknisk, men er af stor betydning for dem, der bliver omfattet af det. Det er derfor også nødvendigt, at lovforslaget ikke går videre end absolut påkrævet, og at det er klart afgrænset. Om dette er tilfældet, ønsker det konservative folkeparti undersøgt i et udvalg; vi lægger vægt på denne side af sagen, idet det er ganske klart, at et lovforslag af denne karakter er meget indgribende overfor de personer og virksomheder, som påvirkedes af det.

Jeg kan med tilfredshed notere, at det er begrænset til opfindelser, der vedrører krigsmateriel og fremgangsmåder til fremskaffelse af det. Ifølge sagens natur må denne lov på vigtige områder blive en bemyndigelseslov, og det er derfor af stor betydning, at der gives fuld erstatning til dem, i hvis rettigheder der gøres indgreb, og vi anser det ligeledes ikke alene for rigtigt, men også nødvendigt, at der til rådgivning for ministeren oprettes et nævn, hvormed der kan plejes forhandling.

Jeg er lige så lidt som ordføreren for venstre (Givskov Christensen) nogen begejstret tilhænger af de mange nævn, men i dette tilfælde finder jeg det berettiget, ja, nødvendigt at oprette et sådant nævn, således at man kan være sikker på, at de interesser, der her skal varetages, også kan blive varetaget.

Vi er således velvilligt indstillet overfor lovforslaget; det indeholder mange enkeltheder og mange tekniske og juridiske problemer, der ikke egner sig til drøftelse ved første behandling, men som kan tages op i det udvalg, som vi går ud fra må nedsættes, inden lovforslaget kan føres videre frem her i salen. Det er på et begrænset område et meget indgribende forslag, og

[Ole Bjørn Kraft.]

det er derfor nødvendigt, at alle berettigede interesser bliver taget i betragtning ved lovforslagets gennemførelse. Om dette nu er sket, kan først afgøres, når man ved en grundig udvalgsbehandling har undersøgt de problemer, som her ganske naturligt rejser sig.

Johs. Christiansen: Som det allerede er sagt, griber det foreliggende lovforslag meget stærkt, man kan næsten sige eksorbitant, ind i forhold, der hidtil har kunnet betegnes som privatretlige. Indenfor en lang række industrielle, håndværksmæssige og videnskabelige områder vil staten, hvis forslaget vedtages, kunne ophæve rettigheder, der hidtil har været beskyttet af gældende dansk lov. Der må med andre ord meget tungtvejende motiver til for at retfærdiggøre skridt af den art, som her bringes i forslag.

Såvidt jeg forstår, er ideen dertil nu ikke udsprunget hos danske myndigheder. Oprindelsen må søges i den overenskomst, der blev sluttet mellem Danmarks og Amerikas Forenede Staters regeringer i 1950 om gensidig forsvarsbistand. Som det allerede er nævnt, fandtes der i denne overenskomst en bestemmelse om, at der på initiativ af en af de to landes regeringer skulle kunne forhandles om indbyrdes aftaler om ansvaret for patentkrav, der har relation til vort forsvar. Jeg tager derfor næppe fejl i, går jeg ud fra, at initiativet til det foreliggende lovforslag er kommet udefra.

Inden vi forlader spørgsmålet om den historiske baggrund for nærværende lovforslag, kunne det måske være på sin plads at få oplyst årsagen til, at man netop nu, d. v. s. 6 år efter denne overenskomsts indgåelse, tager sagen op til lovbehandling. Den forrige regering lod det som oplyst bero ved nedsættelse af en kommission til granskning af overenskomstens konsekvenser. Nærede den måske for store betænkeligheder ved de indgreb i de privatretlige forhold, som disse konsekvenser indebærer? Den nuværende regering med sin, om jeg så må sige, afvigende, i hvert fald noget afvigende, opfattelse af forholdet mellem stat og borgere har ladet samme sag ligge i næsten 2 1/2 år. Hvorfor? Det kan ikke skyldes bekymringer for, at folketinget skulle komme i nød for arbejdsstof, når man nu plud-

selig lader dette forslag dukke op. Det har, som man vil se, nr. 100. Da vi er nær marts måned og flere forslag formentlig kan ventes, er faren for, at ærede medlemmer skulle løbe tør for udvalgsarbejde, ikke særlig overvældende. For at spørge kort: Er forslaget fremsættelse netop nu en følge af, at der er gjort forestillinger desangående udefra?

Jeg kan sige, at det er med voksende ubehag, at jeg har pløjet mig igennem dette forslags paragraffer og de vedføjede bemærkninger. At den medkontraherende stat, USA, ønsker beskyttelse for opfindelser, henholdsvis patentrettigheder, som den eventuelt overfører til Danmark, er meget naturligt, også i denne forbindelse, hvad hemmeligholdelsesklausulen angår. Det er der formentlig ingen der vil gøre ophævelser over. Anderledes stiller forholdet sig for os, når der som her er tale om at gøre staten til enejer af danske opfindelser og patenter vedrørende den meget lange række af effekter, som lovforslaget omfatter. Her er der i alt fald for mig at se den allerstørste grund til at vise agtpågivenhed for ikke at sige åbenbar skepsis med hensyn til disse meget håndfaste restriktioners nødvendighed. Når man erindrer sig den opsigt, det vakte i vide kredse herhjemme, da der var tale om at bygge tankbåde til russerne, med hvilke følelser tror man da ikke at nærværende lovforslag vil blive hilst, når kendskabet til dets enkeltheder bliver almindelig udbredt?

Må jeg anføre nogle eksempler. Udover egentligt krigsmateriel som skyde- og raketvåben med tilhørende ammunition omfatter de af lovforslaget nærmere fastsatte restriktioner effekter som transportmidler, måleredskaber, projektørmateriel, fotografiske artikler, elektrisk overførelsesmateriel og desuden materialer, værktøj og maskiner, der er bestemt til fremstilling af det materiel, hvis art er belyst af det, jeg lige nu har anført. Det tør nok antydes, at det kan blive en artig hoben materialer, værktøj og maskiner, der her vil kunne komme i betragtning.

Som allerede omtalt her fra denne talerstol går de foreslåede restriktioner kort refereret ud på, at staten sætter sig på enhver opfindelse, der er eller måtte blive gjort, når den vedrører materiel af den art,

[Johs. Christiansen.]

som jeg lige har givet eksempler på. Listen over sådant materiel er jo iøvrigt optrykt som bilag B til det foreliggende lovforslag. Når jeg siger, at staten sætter sig på enhver opfindelse af denne art, er det at forstå både i billedlig og bogstavelig forstand. Det hedder nemlig i § 2, at sådanne opfindelser må ikke offentliggøres, ikke røbes til andre, ikke udnyttes eller i fremmed stat gøres til genstand for ansøgning om patent, brugsmønster eller anden beskyttelse, medmindre handelsministeren efter forhandling med forsvarsministeren udtrykkelig giver tilladelse til det. Stort skrappere kan det næsten ikke siges, navnlig når disse restriktioner ses i forbindelse med § 11, der for overtrædelser fastsætter straf af bøde, hæfte eller fængsel i indtil 2 år.

Af særlig alvorlig karakter synes bestemmelserne i § 5 mig at være. Efter denne paragraf skal der nemlig ifølge bemærkningerne kunne nedlægges forbud mod udnyttelse også af opfindelser, der allerede er både patenteret og offentliggjort. At dette betyder lovgivning med tilbagevirkende kraft, er uimodsigeligt, og jeg vil meget tilråde regeringen at overveje, om den virkelig vil lægge navn til foranstaltninger, der sætter befolkningens tillid til den almindelige retssikkerhed på så hård en prøve. Det retsgrundlag, der kommer i betragtning her, er nøje udformet i lov om patenter af 13. april 1894, jfr. lovbekendtgørelse nr. 192 af 1. september 1936, §§ 3 og 5. I § 3 fastslås det, at retten til at få patent alene tilkommer opfinderen, og hvad udnyttelsesretten angår, hedder det med samme tydelighed i § 5:

„Uden patenthaverens samtykke må ingen i erhvervsøjemed forfærdige, indføre eller forhandle den patenterede — eller ved den patenterede fremgangsmåde tilvirkede — genstand eller anvende den patenterede fremgangsmåde.“

Sproget er ganske vist noget knudret, men om meningen kan ingen være i tvivl.

Nu kommer imidlertid staten og skyder uden videre disse rettigheder til side. Man støtter sig til samme lovs § 8, hvori der også meget rigtigt står:

„Når almenvellet kræve det, kan det ved lov bestemmes, at en patenteret opfindelse uden patenthaverens samtykke skal kunne bruges af staten.“

Men er det, man nu foreslår, ikke udtryk for en lidt vilkårlig tolkning af grundlovens § 73? Hvordan vil man egentlig forklare, at almenvellet i den forbindelse, det kommer på tale her, indfinder sig med sit krav netop nu? De omstændigheder med videre, som man påberåber sig i februar 1956, var i lige så høj grad tilstede i 1953, 1954 og 1955. Får denne kendsgerning da slet ingen betydning, når den ses i belysning af lovforslagets § 5, hvorefter staten vil udstrække sit krav om brugsret til også at omfatte opfindelser, der er både patenterede og offentliggjort?

Som det i 1936 var en socialdemokratisk handelsminister, der under henvisning til Pariskonventionen om beskyttelse af industriel ejendomsret varetog opfindernes interesser og rettigheder, er det i dag en handelsminister af samme partifarve, der stiller forslag om yderst vidtgående indgreb i de selvsamme rettigheder. Herved skydes Pariskonventionen og dens frihedsbegreber på det industrielle, håndværksmæssige og merkantile område ganske til side for nogle påståede militære interesser. Det er et forhold, der nok kan give stof til eftertanke. Jeg sagde med vilje påståede militære interesser; det er nemlig noget vanskeligt for mig netop i dag at erkende betydningen af de i lovforslaget påtænkte restriktioner. En eventuel kommende krig vil blive udkæmpet med atomvåben, fjernstyrede langdistanceraketter, atomodrevne undervandsbåde o. s. v., alt det, man til den tid måtte have af rent ukonventionelle våben. Til hvad nytte det da skulle være at forbyde privat udnyttelse af opfindelser vedrørende biler, fragtskibe, vejbygningsmateriel, kikkertøjer, sekstanter, måleapparater, projektører, fotografiapparater og -materiel samt maskiner og værktøj til fremstilling af alt dette, er det mig ærlig og redelig sagt ikke muligt at begribe.

Så hedder det nok i § 6, at der tilkommer den opfinder eller patenthaver, i hvis rettigheder der gøres indgreb, fuldstændig erstatning. Ja, det påbyder jo grundloven; men hvordan vil man egentlig bære sig ad med at udregne, hvad fuld erstatning er, når vedkommende ganske er afskåret fra at søge tilbud fra konkurrerende virksomheder? Med andre ord, når han ikke frit kan omsætte sin opfindelse eller sit patent, hvordan vil man så finde frem til, hvad der er fuld-

[Johs. Christiansen.]

stændig erstatning? Efter sagens natur kan der fremkomme en overordentlig bred margin for vurderingen af, hvad en bestemt opfindelse kan blive værd i handel ogandel.

I samme forbindelse rejser det spørgsmål sig: Kan det erstatningskrav, der kan blive tale om, alene komme til at omfatte patenthaveren eller opfinderen, eller vil det under visse omstændigheder også kunne komme til at omfatte firmaer, virksomheder eller enkeltpersoner, som den pågældende opfinder eller patenthaver allerede har sat sig i forbindelse med, og hos hvem der måske allerede er truffet en lang række forberedelser af bekostelig art for at få opfindelsen eller patentet udnyttet?

Jeg kan ikke på det grundlag, lovforslagets tekst og bemærkninger angiver, tilsige det blank tilslutning. Det må efter alt det foreliggende ses meget grundigt efter i det udvalg, som jeg går ud fra bliver nedsat — det har foregående ærede ordførere også ønsket. I særdeleshed, må jeg tilføje, må man se meget nøje efter, hvad der står opført på den nævnte liste B. Forsåvidt der kan opnås enighed om eller dog et flertal for en rimelig afgrænsning af denne listes omfang, skal jeg på den anden side ikke på forhånd nægte min medvirken til gennemførelse af en lov om de rent principielle anliggender.

Fuglsang: Mit parti, det kommunistiske parti, kan ikke medvirke til gennemførelsen af det lovforslag om opfindelser vedrørende krigsmateriel, som er fremsat af den højtærede handelsminister. Lovforslaget er, som det også siges, en følge af Danmarks tilslutning til NATO; det er efter vor opfattelse en dårlig og farlig lovgivning, det danske folketing her skal tage stilling til.

Indadtil må det opfattes som et yderligere skridt henimod den militære og politimæssige kontrol med dens stærke indgreb i civile borgernes rettigheder, der overalt ses som en følge af vor tilslutning til NATO. Det er et eksempel på, at det, hvor militære interesser

støder sammen med civile borgernes interesser eller endog kommer på kanten af, hvad den almindelige lovgivning tillader, bliver den civile borger og den almindelige lovgivning, der kommer til at vige. Udadtil kan forslaget kun modvirke de bestræbelser, som er i gang for at hidføre internationalt samarbejde og afspænding. For det internationale videnskabelige samarbejde på en lang række områder kan det betyde fuldkommen afbrydelse, og det synes ikke at tage hensyn til den mere og mere åbenbare kendsgerning, at verden er en helhed, økonomisk, kulturelt og videnskabeligt.

Der er ingen tvivl om, at lovens rækkevidde vil blive ganske stor. Man behøver i så henseende bare at gennemlæse listen i bilag B, som angiver, hvad der forstås ved krigsmateriel, værktøj, maskiner o. s. v.; der er ingen grund til at tro, at loven vil blive administreret mere lempeligt, end dens bogstav byder; herom vidner alle vore hidtidige erfaringer på dette område, og det gør det ikke mere betryggende, at det er forsvarsministeriet, der får den afgørende indflydelse på en række områder. Det er naturligvis rigtigt, at lovforslaget, som det jo almindeligvis er tilfældet, er forsigtigt i sine formuleringer. Formelt vedrører det krigsmateriel, men reelt vil det, som det også siges i bemærkningerne til § 13, have vidtrækkende betydning også for den civile industri.

Jeg vil gerne i denne forbindelse minde om et praktisk tilfælde, som er en advarsel om, hvad denne lovgivning kan komme til at betyde. Jeg tænker på, at De danske Mejeriers Maskinfabrik i Kolding i 1954 ude i selve Frihavnen fik standset tre, for almindelige mennesker at se absolut fredelige, rustfrie mælkepumper, som skulle have været udstillet på den danske industris udstilling i Moskva, og som blev standset, fordi en eller anden kommission havde fundet ud af, at det skulle dreje sig om strategiske varer, varer af militær betydning.

Af samme grund standsedes ved denne

[Fuglsang.]

lejlighed en svejsemaskine, og vi kender allesammen det af det ærede medlem hr. Johs. Christiansen nævnte eksempel med tankskibene. Når man nu ved, hvordan vor eksport overalt støder på hindringer — vi havde netop dengang en ganske stor aftale med Sovjetunionen om mejerimaskiner — kan det ikke være i vor interesse at fremme en lovgivning af denne art samtidig med, at der er stærke, forhåbentlig også handelsmæssige, tilnærmelser i gang af den slags, som vi i høj grad har brug for.

Der er jo ikke noget unaturligt i, at USA sikrer sig hemmeligholdelse af de opfindelser, der overføres til vort land — bestemmelserne herom findes i overenskomstudkastets artikel II og III og i lovforslagets § 10 — men rent praktisk vil det blive så som så med gensidigheden, når det drejer sig om en aftale mellem en stormagt, som i høj grad er behersket af private monopoler og deres interesser, og vort lille land. Det er næppe tilfældigt, at det er USA, som er den udslaggivende part med hensyn til dette forslags fremsættelse, lige så lidt som det kan være tilfældigt, at atomenergien i henhold til artikel VII c ikke omfattes af denne lovs bestemmelser.

Vi kan altså, som lovforslaget foreligger, ikke medvirke til dets videre fremme.

J. M. Pedersen: Mit parti kan heller ikke medvirke til gennemførelse af lovforslaget i den foreliggende udformning, men vi vil gerne se, hvad der kommer ud af forslaget under udvalgsbehandlingen, inden vi tager endelig stilling til, hvordan vi vil forholde os ved tredje behandling.

For mig ser det ud, som om lovforslaget betyder et temmelig kraftigt indgreb i erhvervsfriheden, og dets tendens i retning af at have tilbagevirkende kraft er også en af årsagerne til, at vi ønsker at se, hvilket resultat der kommer ud af udvalgsbehandlingen, før vi tager stilling, for vi er principielt modstandere af love med tilbagevirkende kraft.

I henhold til lovforslagets § 3 har forsvarsministeriet adgang til at gennemgå alle de ansøgninger om patent, som bliver indgivet til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet. Jeg synes, det er et for stærkt indgreb i erhvervsfriheden; det

minder lidt for meget om den slags kontrakter, hvor der står en hel masse indeni eller på bagsiden med småt tryk, som man ikke rigtig bliver klar over, men som næsten ophæver kontrakten. Vi ønsker, at lovforslaget skal have en klar og tydelig formulering også med hensyn til, hvor meget det omfatter, hvad der kommer ind under betegnelsen krigsmateriel og hvad ikke. I bilag B findes udkast til en anordning om, hvad der i denne forbindelse skal forstås ved krigsmateriel; jeg synes, den er altfor omfattende, og at det i altfor høj grad kommer til at afhænge af dem, der i henhold til § 4 skal bestemme, hvad der skal forstås ved krigsmateriel og hvad ikke.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Det er for mig ganske naturligt, at de forskellige ordførere i dag har givet udtryk for nogen betænkelighed overfor det foreliggende lovforslag. Jeg er bl. a. blevet spurgt, om de bestemmelser, der findes i lovforslaget, ikke er lovlig vidtgående, om de ikke går videre, end det er strengt påkrævet; det er naturligvis noget, vi kan drøfte nærmere i det udvalg, jeg regner med bliver nedsat. Jeg vil dog gerne sige, at vi allerede har bestræbt os for, at de forholdsregler, der træffes i henhold til dette lovforslag, ikke går videre — og det er også fremhævet af et par af ordførerne — end til at sikre et forstandigt internationalt samarbejde.

Så er der spørgsmålet, hvorfor man netop skulle begynde nu, og at det har taget sin tid at nå så vidt. Dertil vil jeg sige, at man har vel nok herhjemme skelet lidt til, om andre lande tilsluttede sig. Jeg har i min skriftlige fremsættelse anført, at Belgien, England, Grækenland, Holland, Italien og Norge har tilsluttet sig, så vi kommer ind i billedet uden at have forhastet os, men på den anden side er vi jo så også virkelig inde i dette samarbejde på et vigtigt område.

Der var også et spørgsmål om, hvorvidt der ikke i selve loven skulle siges noget om tavshedspligt. Der findes i § 6, sidste stykke, en bestemmelse i den retning, men hvis den skulle ønskes affattet på en anden måde, kan vi også vende tilbage til det spørgsmål i udvalget.

Hvad det angår at få en så klar og tydelig

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

affattelse som muligt, tror jeg, dette er meget vigtigt netop med lovforslag som det foreliggende, og jeg vil gerne tilsige udvalget alt muligt samarbejde i så henseende.

Victor Gram: Jeg gjorde mine første bemærkninger i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag meget korte, idet jeg gik ud fra, at der ikke var nogen særlig anledning til at komme ind på mere principielle spørgsmål, og at vi, hvad angår de praktiske bestemmelser i forslaget, kunne snakke om dem i et udvalg. Men det forekommer mig, at adskillige af de bemærkninger, der er faldet under denne behandling, er lagt op i et plan, hvor jeg i hvert fald har lidt svært ved at placere dem i forbindelse med den konkrete sag, som vi behandler. Når man lægger spørgsmålet op i et plan, der giver udtryk for bekymringer for erhvervsfriheden, således som et par ordførere har gjort det her i dag, synes jeg, man er ved at balancere sig ud på et område, hvor man nok skal være lidt varsom.

Det, der er kernen i dette spørgsmål, er ganske enkelt, at vi på grundlag af de overenskomster, der er truffet dels ved vort medlemskab i NATO og dels ved overenskomst vedrørende gensidig bistand i forbindelse med forsvarsspørgsmål med Amerika, har direkte interesse i at gennemføre de foranstaltninger, som sikrer, at en sådan bistandspagt er i stand til at fungere både i fredstid — og først og fremmest i fredstid — men også under eventuel krig. Ingen af os har noget som helst ønske — mit parti har det i hvert fald ikke — om at praktisere en lovgivning, der går langt ud over de foranstaltninger, som er absolut nødvendige til sikring af de interesser, som vi for vort vedkommende må have i denne forbindelse.

Jeg skal indrømme, at når man umiddelbart ser på lovforslaget, er der adskillige punkter, med hensyn til hvilke man måske kan spørge: Er det nu også nødvendigt? Og navnlig på den række af områder, hvor man vil kunne gøre krav gældende med hensyn til patenterne, kunne der måske nok være enkelte ting, man uden videre kan pege ud og sætte spørgsmålstegn ved. Men det er på den anden side givet, at man ikke kan pille et eneste af disse områder ud,

for der vil kunne komme opfindelser indenfor disse kategorier, som kan blive af afgørende betydning. Derfor er man nødt til at have en beføjelse, som også omfatter disse kategorier. Der er ingen, der tror på — det gør heller ikke de ærede ordførere, som har været kritisk indstillet — at nu vil forsvarsministeriet, og jeg ved ikke hvad, sidde og standse alt det, der har direkte interesse for det frie erhvervsliv i Danmark, og at det vil betyde omfattende gener for erhvervslivet. Nej, det, der er kernen, er, at på baggrund af de direkte forsvarsinteresser, vi har, må vi have de lovbestemmelser, der er nødvendige til at sikre os i de tilfælde, hvor der virkelig forekommer noget af interesse for os. Videre er der ingen der ønsker at gå med hensyn til den praktiske anvendelse af loven, og ud fra disse synspunkter tror jeg godt, vi kan vedtage en lovgivning af denne karakter, hvorved vi vil kunne varetage vore interesser.

Johs. Christiansen: Jeg ønskede blot ordet for at gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Victor Gram, der mente, at enkelte af ordførerne havde lagt sagen op i et for højt plan ved at tale om krænkelse af erhvervsfriheden. Da jeg var et af de medlemmer, der tillod sig at tale om dette, vil jeg gerne gøre den bemærkning til det ærede medlem, at man kan ikke se bort fra, at de rettigheder, det her drejer sig om, er beskyttet i henhold til bestående dansk lov, og jeg gad vide, hvorfor man i sin tid har beskyttet disse rettigheder, hvis ikke man havde ment, at de havde betydning for erhvervsfriheden som helhed.

Til den højtærede minister vil jeg gerne rette en tak. Jeg forstod, at ministeren var forhandlingsvillig overfor forskellige af de indvendinger, der er fremsat imod lovforslaget, og med den indstilling hos ministeren skulle det måske ikke være umuligt at komme til en forståelse.

(Kort bemærkning).

Victor Gram: Det ærede medlem hr. Johs. Christiansen sagde, at de erhvervsinteresser, der var tale om her, i forvejen var beskyttet, og at det var lidt mærkeligt, at man senere greb ind i dem. Jeg mener, at når private interesser står overfor samfundets interesser, må de private interesser vige.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Victor Gram: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Medlem af folketinget Alvilda Larsen har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for handel, industri og søfart at stille følgende spørgsmål:

„Vil handelsministeren forklare, hvorfor dansk smør for tiden koster mere herhjemme end ved salg til England?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingsmand Søren Olesen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren med henblik på kommende isvintre at foretage sig i anledning af, at den isfrie havn ved Hirtshals i denne og andre isvintre ofte har måttet afvise skibe eller lade dem ligge udenfor havnen, fordi der ikke var plads?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Udvalget angående forslag til lov om forhøjelse af prisen på Klasselotteriets lodder m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Boligministeren (Kjærbo): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer.

Som det vil være bekendt, bestemmer

§ 30 i kreditforeningsloven af 1936, at staten garanterer renten af de to husmandskreditforeningers 4 pct.s kasseobligationer. Denne begunstigelse kan iøvrigt føres helt tilbage til lov af 28. maj 1880 om oprettelse af de 2 husmandskreditforeninger.

Herudover har foreningerne siden 1915 haft adgang til at udstede 4½ pct.s obligationer med statens rentegaranti. Denne rentegaranti har haft hjemmel i en række midlertidige love, men har været gældende siden 1915, bortset fra perioderne 1934—36 og 1946—48, hvor renteniveaet var lavt og foreningerne derfor ikke udstedte 4½ pct.s obligationer.

Endelig blev ved midlertidig lov af 30. maj 1952 rentegarantiordningen udvidet til også at omfatte de af foreningerne udstedte 5 pct.s obligationer.

Jydsk Husmandskreditforening har nu rettet henvendelse til ministeriet med anmodning om statsgaranti for en 6 pct.s afdeling med løbetid på 10 år. Baggrunden for andragendet må ses i det forhold, at flere kredit- og hypotekforeninger til dækning af landbrugets lånebehov til mekanisering har oprettet 6 pct.s afdelinger med en amortisationstid på 10 år. Boligministeriet har efter samråd med finansministeriet og kommissionen vedrørende landbrugets kreditforhold fundet det rimeligt at foreslå, at statens rentegaranti for de to husmandskreditforeninger udvides til også at omfatte de kortfristede 6 pct.s kasseobligationer.

Idet jeg iøvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 23. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel.

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.